

2. Перезозова І. В. Побудова логістичних центрів: проблеми і перспективи / Перезозова І. В., Бакай М. М. // Економічний потенціал країни: наукові підходи та практика реалізації : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 26–27 лют. 2016 р. – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2016. – 236 с. – С.114–115.

УДК 658.8:339.166.5

Перезова П. Г., д-р. екон. наук, проф.,

Національний технічний університет «ХПІ»,

Кобелєва Т. О., канд. екон. наук, доц.,

Національний технічний університет «ХПІ»,

Ткачова Н. П., канд. екон. наук, доц.,

Національний технічний університет «ХПІ»,

м. Харків, Україна

ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Термін «реструктуризація» в українській науковій і діловій літературі став широко вживатися після публікації в 1992 р. Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [1]. У практичному плані він не мав істотних наслідків, але в області економічної теорії цей Закон перетворила раніше рідко використовуваний термін в одне з ключових і актуальних економічних понять, давши назву цілому напрямку у сфері управлінського консультування. Нині термін «реструктуризація» використовується разом з цілою низкою таких споріднених понять, як «реформування», «реорганізація», «трансформація», «реструктурування», «вдосконалення бізнесу» і т. п. Вони схожі за змістом, цілям і методикам реалізації, але найчастіше використовується і, на нашу думку, має найбільше змістовне значення термін «реструктуризація». В той же час, єдиного, загальноприйнятого визначення даного поняття в наявності немає. Основним недоліком існуючих багаточисельних визначень, по нашу думку, є неможливість відділити реструктуризацію інших понять, використовуваних для

визначення будь-якого комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробничої діяльності: «програма підвищення конкурентоспроможності», «план фінансового оздоровлення», «санація», «реінжиніринг» і ін. Навіть поверховий аналіз деяких з приведених понять [1–8] показує, що, наприклад, реорганізація – це одна з форм реструктуризації, так як організаційно-управлінський аспект реорганізації відповідає змісту процесу реструктуризації; реформування – це найбільш загальне поняття, яке включає в себе як еволюційні зміни (вдосконалення бізнесу), так і революційні (реструктуризація). На думку О. Терещенко «...реструктуризація суб'єкта господарювання – це проведення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну його структури, системи управління, форм власності, організаційно-правових форм, які здатні відновити прибутковість, конкурентоспроможність та ефективність виробництва» [3, с. 32]. Це визначення надзвичайно широко тлумачить поняття реструктуризації, надає йому повноваження практично в усіх сферах діяльності підприємства і, як нам представляється, ототожнює його з звичайною виробничо-підприємницькою діяльністю. Багато в чому наведене визначення дублює і офіційне визначення реструктуризації, яке надано в Законі України «Реструктуризація підприємства – це здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, якщо це передбачено планом санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів» [1, с. 32], хоча офіційне визначення цього терміну більш точно визначає його направленість на звільнення підприємства від боргів і задоволення вимог кредиторів. Остання посилка, на наш погляд, несе в собі правову небезпеку для підприємств, особливо великих, коли не досить значна заборгованість може офіційно підпадати під реструктуризацію, санацію, а потім і банкрутство.

Деякі автори реструктуризацію розповсюджують навіть на процеси адаптаційних змін при їх необхідності як реакція на зовнішні або внутрішні чинники. Так, Таранюк Л. М. характеризує цей термін наступним чином: «Реструктуризація підприємств – це засіб його адаптації до зміни умов господарювання, забезпечення ефективності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності їх діяльності. Результатом реструктуризації є оптимізація діяльності підприємства, що забезпечує ефективне використання ресурсів для досягнення поставлених цілей з урахуванням наявних обмежень» [7, с. 32]. Тут вже зовсім навіть не йдеться про кризові явища, або якісь інші близькі до форс-мажорних обставини.

На нашу думку, *реструктуризацію підприємства можна визначити як процес взаємозв'язаних змін в структурі активів, пасивів і (або) функцій підприємства, направлений на подолання (запобігання) кризи в розвитку підприємства забезпечення його платоспроможності, стійкої довгострокової діяльності, реалізацію нових потенційних можливостей прибуткового зростання.* Такий підхід до визначення терміну «реструктуризація» є більш точним за рахунок включення в нього наступних характеристик:

- чіткого окреслення кінцевої мети реструктуризації, якою є збільшення ринкової вартості підприємства;
- визначення часових меж проведення реструктуризації (в середньому 2–3 роки);
- представлення процесу реструктуризації як масштабного та витратного процесу, який стосується всього підприємства в цілому, а не його окремих ланок;
- націленість підприємства на стратегічні зміни: підвищення інвестиційної привабливості, закріплення існуючих та розширення нових ринкових позицій підприємства та ріст конкурентоспроможності продукції, що виробляється;
- використання системного підходу до реструктуризації, який передбачає розгляд об'єкту реструктуризації як сукупності

взаємозв'язаних та взаємодоповнюючих елементів, які мають вхід, вихід, зв'язки з зовнішнім середовищем та зворотній зв'язок.

Література:

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» // Голос України. – 1999. – 30 липня.
2. Перерва П. Г. Моніторинг інноваційної діяльності : інтерпретація результатів / П. Г. Перерва, І. В. Гладенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2010. – № 2. – С. 108–115.
3. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. – Київ : КНЕУ, 2000. – 412 с.
4. Перерва П. Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена / П. Г. Перерва. – Ростов н/Дону : Феникс, 2003. – 592 с.
5. Грабченко А. И. Основы маркетинга высоких технологий : учеб. пос. / Грабченко А. И., Перерва П. Г., Смолоник Р. Ф. – Харьков : ХГПУ, 1999. – 242 с.
6. Перерва П. Г. Трансфер технологій : монографія / [П. Г. Перерва, Д. Коциски, Д. Сакай, М. Верешне Шомоши]. – Харків : «Апостроф», 2012. – 668 с.
7. Таранюк Л. М. Економічне обґрунтування реструктуризації промислових підприємств в умовах перехідної економіки / Л. М. Таранюк // автореф... дис... канд. екон. наук. зі спец. 08.02.03 – «Організація управління, планування та регулювання економікою». – Суми : СДУ, 2005. – 24с.
8. Перерва П. Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства / П. Г. Перерва, В. Л. Товажнянський // Економіка розвитку. – Харків : ХНЕУ. – 2010. – №2 (54). – С.46–50.